

УДК 331.5:339.9(043.2)

Пічкурова З.В.,
*к.е.н., доцент, доцент кафедри
міжнародних економічних відносин і бізнесу
Факультету міжнародних відносин
Національного авіаційного університету*

МОЖЛИВОСТІ ТА РИЗИКИ ГЛОБАЛЬНОЇ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ДЛЯ СВІТОВОГО РИНКУ ПРАЦІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Вплив пандемії COVID-19 на сферу зайнятості актуалізував необхідність розробки заходів щодо відновлення її стану в умовах карантинних обмежень. За даними Міжнародної організації праці, пандемія COVID-19 спричинила безпрецедентне скорочення зайнятості, що є еквівалентним втраті 114 млн. робочих місць у порівнянні з 2019 роком, а загальний світовий дохід у 2020 році знизився на 8,3% або на 3,7 трлн. дол. США, що складає 4,4% світового ВВП [1].

Реалізація основних цілей глобальної цифрової трансформації відповідно до трендів, сформованих протягом останнього десятиліття, з одного боку, дозволила частково подолати негативні наслідки пандемії, а з іншого - спричинила загострення проблем на світовому ринку праці, пов'язаних з цифровізацією. Передусім, ці проблеми стосуються втрати робочих місць через автоматизацію бізнес-процесів та існування цифрових розривів. Незважаючи на прогноз Всесвітнього економічного форуму [2], відповідно до якого до 2025 року у світі буде створено близько 97 млн. робочих місць замість 85 млн. робочих місць, які втратять свою актуальність внаслідок автоматизації, варто врахувати, що темпи зникнення старих професій будуть випереджати темпи виникнення нових (6,4% проти 5,7%).

У цьому контексті варто зазначити про зміну попиту на професії під впливом глобальної діджиталізації. Так, у найближчі роки цілком ймовірним є зростання попиту, передусім, на фахівців у галузі штучного інтелекту, хмарних технологій, великих даних, роботизації, електронної комерції, інформаційної безпеки тощо. Очевидною також стає потреба у спеціалістах в тих галузях, які пов'язані з використанням креативного капіталу, володінням «м'якими навичками» та здат-

ністю до постійного самонавчання. Водночас, представники деяких професій (зокрема, касири, продавці, реєстратори та інші) ризикують втратити роботу, яка пов'язана з виконанням функцій, що легко автоматизуються.

Внаслідок прискореної цифровізації робочих процесів та завдань, під впливом пандемії COVID-19 загострюється проблема нерівності на світовому ринку праці, у результаті чого під скорочення потрапляють, в першу чергу, працівники з низьким рівнем цифрової грамотності та ті категорії персоналу, які не мають доступу до цифрових пристроїв в умовах віддаленої роботи.

Під час пандемії деякі галузі продемонстрували високий ступінь заміненості людської праці автоматизованою, що також збільшує ризик втрати робочих місць. Під найбільший ризик серед них потрапляє галузь розміщення та харчування (рис. 1).

Рис. 1. Частка працівників, яким загрожує безробіття, за галузями, (%).

Примітка. Побудовано автором за даними Всесвітнього економічного форуму [2].

На тлі зазначених процесів відбувається глобальна трансформація бізнес-стратегій компаній, пов'язана з переходом на дистанційну роботу, діджиталізацією робочих процесів, прискоренням автомати-

зації завдань та цифровізацією підвищення кваліфікації персоналу. При цьому, ступінь готовності компаній до впровадження зазначених стратегій є різною і залежить від галузі діяльності. Як можна побачити на Рисунку 2, компанії енергетичної сфери та сфери охорони здоров'я відзначаються найвищим ступенем здатності до впровадження віддаленої роботи. Здатність до цифровізації робочих процесів виявляють також компанії енергетичної сфери та сфери освіти. Найвищий рівень здатності до прискорення автоматизації знань спостерігається серед компаній енергетичної сфери (69,2% компаній), а найвищий рівень готовності до прискорення цифровізації підвищення кваліфікації персоналу - в освітній сфері (70,6%).

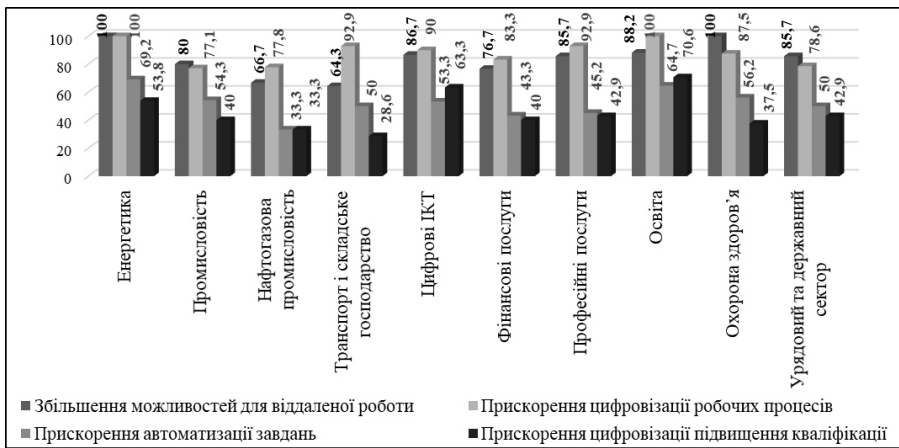

Рис. 1. Частка компаній, які заявили про здатність до використання діджитал-стратегій в умовах пандемії COVID-19, за галузями, (%)

Примітка. Побудовано автором за даними Всесвітнього економічного форуму [2].

За даними дослідження Всесвітнього економічного форуму «The Future of Jobs 2020», до 2025 року 43% компаній планують скоротити кількість робочих місць через впровадження новітніх технологій, і лише 34% - створити нові робочі місця. Очікується, що до 2025 року витрати часу на виконання робочих завдань людиною і робототехнікою стануть приблизно однаковими, що підштовхне роботодавців до більш інтенсивної діджиталізації робочих процесів та подальшого

поширення дистанційної роботи. Сьогодні навіть працівники, діяльність яких завжди була пов'язана із критичною необхідністю фізичної присутності на робочому місці (медичні працівники, продавці, касири, кур'єри тощо) стикаються із необхідністю працювати дистанційно або пройти перекваліфікацію у зв'язку із повною або частковою автоматизацією їх функцій.

Водночас, перенавчання персоналу є проблемою, що потребує негайного вирішення за участю керівної ланки компаній, яка повинна розробити комплекс заходів з перекваліфікації кадрів, які, з урахуванням сучасних темпів розвитку цифрових технологій будуть здійснюватися на постійній основі. На думку роботодавців це дозволить здійснити перерозподіл близько 50% працівників, які втратили свою конкурентоспроможність внаслідок автоматизації та підвищити кваліфікацію більше ніж 70% персоналу.

Таким чином, пандемія COVID-19 прискорила процеси цифровізації світового ринку праці та довела спроможність діджитал-технологій мінімізувати негативні наслідки карантинних обмежень для сфери зайнятості шляхом перенесення бізнес-процесів у цифровий формат, впровадження віддаленої роботи, дистанційного навчання персоналу. Водночас, потребують вирішення проблеми, пов'язані з діджиталізацією світового ринку праці, серед яких першочергове значення має питання цифрової нерівності та необхідності перекваліфікації персоналу відповідно до сучасних технологічних умов.

Список використаних джерел:

1. ILO Monitor: COVID-19 and the world of work. Seventh edition Updated estimates and analysis / International Labour Organization. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/briefingnote/wcms_767028.pdf (дата звернення: 10.05.2021).
2. The Future of Jobs Report 2020 / World Economic Forum. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2020.pdf (дата звернення: 10.05.2021).